

Тема. Алкман. “Сплять усі верховини гірські...”

Мета: *познайомитися з давньогрецьким поетом Алкманом, його віршем «Сплять усі верховини гірські...»; розвивати зв'язне мовлення, пам'ять, творчу уяву; виховувати почуття захоплення природою нашої планети.*

Хід уроку

*Поэзия — это поток радости,
боли, изумления и малая толика слов из словаря.
Д. Джебран*

I. Актуалізація опорних знань учнів.

- **Інтерактивна технологія «Пароль».** *(Кожен учень називає, не повторюючись, суттєве для матеріалу попереднього уроку слово чи словосполучення).*
- **З'ясування емоційної готовності до уроку** *(графічне зображення свого настрою).*
- **Бесіда.**
 - Чим, на вашу думку, відрізняється поезія від прози? *(Поетичні твори, написані віршованою мовою, передають враження, почуття, роздуми автора).*
 - Які поетичні жанри ви знаєте? *(Пісня, вірш, гімн, байка).*
 - Вірші яких поетів вам подобаються найбільше?

II. Робота над темою уроку.

Учитель. Українська поетеса Ліна Костенко говорила: «Поезія — це завжди неповторність. Якийсь безсмертний дотик до душі». Справді, створення поезії — це найпотаємніший процес, що відбувається в душі людини. Це особливе сприйняття навколишнього світу, якому властиве і хвилювання, і піднесення духу, і глибокі роздуми. Мета поета — збудити в читача такі самі почуття, які сколихнули його душу. Поетичний світ — це емоційний світ автора. Поговорімо сьогодні про настрої, що виникає під час читання віршів, і про те, як поет його створює. Давайте зараз з вами подумки перенесемося в минуле, майже на 3000 років назад, у VII століття до нашої ери, у Стародавню Грецію, країну, яка прославилася своєю наукою і культурою. А говоритимемо ми сьогодні про давньогрецького поета Алкмана.

• **Незакінчене речення.**

«Думаю, що сьогоднішній урок буде цікавим, тому що...»

Здійснимо уявну подорож на Балканський півострів, на батьківщину поета, прекрасну, неповторну, загадкову, таємничу Грецію, яку омивають води Егейського та Іонічного морів. А допоможуть нам у цьому екскурсоводи.

(Повідомлення учнів про Грецію та тлі мелодії популярного грецького танцю сиртакі та з одночасною демонстрацією слайдів із зображенням Греції)

Учитель. Про життя і творчість Алкмана — одного з перших представників ранньої давньогрецької поезії — відомо небагато. Уявіть, що сьогодні на урок цей поет завітав до нас, щоб розповісти про себе.

Рольова гра “Зустріч із поетом”.

А л к м а н. Я з'явився на світ у місті Сарди, що було розташоване в Лідії — країні на заході Малої Азії. Народився у неволі, але господар, побачивши у мені музичний талент, відпустив мене на свободу. Приваблений чутками про спартанську гостинність і любов'ю до мистецтва, вирушив до далекої Лаконії. Жив у Спарті, де був керівником хорів, для яких писав мелодії, слова і розробляв танцювальні рухи під пісню. Інколи мені вдавалося створювати нові поетичні форми і навіртати до

літератури імпровізовані пісні, які до того були насамперед музично-танцювальними композиціями. Олександрійські вчені зібрали мої пісні у 6 книг. Дві з них містили парфенії (пісні для хору дівчат), які принесли мені найбільше визнання. Писав я також гімни, танцювальні пісні, де прославляв героїв Спарти, розмірковував про могутність богів і про нетривалість людського життя. Відчуваючи природу, я черпав натхнення із співів пташок, які манили до себе. Гадаю, що саме цей спів став прикладом і для наступних поколінь поетів. У Спарті, де протягом кількох століть я був глибоко шанований, мені, кажуть, поставили пам'ятник, а олександрійські вчені й поети, чого я навіть не очікував, відвели мені почесне місце серед 9 канонічних ліриків.

Учитель. Поезія Алкмана — дзеркало, в якому знайшло своє відображення спартанське суспільство підчас великих потрясінь. Не про війну писав поет — про мир. Про кохання, природу, полювання і бучні бенкети. Тривалий час із усієї творчості Алкмана були відомі лише декілька рядків. Численні гімни богам — Зевсу, Гері, Афродіті, Артеміді, Аполлону — загубилися. У 1855 році французький археолог Огюст Марієтт зробив важливу знахідку: в одній із гробниць у Саккарському некрополі в Єгипті від віднайшов папірус, на якому вцілів великий уривок із парфенія Алкмана. Тепер цей документ, якому вже понад дві тисячі років, можна побачити в паризькому Луврі. Слава Алкмана у Спарті була величезна. Його поховали поряд із славетними героями. За межами країни про нього майже нічого не знали, і тільки за елліністичної епохи цінителі раритетів захопились незвичайним поетом-ліриком, який жив у войовничій Спарті. Алкману належить знаменитий вірш, у якому він майже три тисячі років. Ось як він звучить у перекладі В. Вересаєва:

Спят вершины высокие гор и бездн провалы,
Спят утесы и ущелья,
Змеи, сколько их черная земля всех ни кормит,
Густые рои пчел, звери гор высоких
И чудища в багровой глубине морской.
Сладко спит и племя
Быстролетающих птиц.

Виразне читання вчителем вірша «Сплять усі верховини гірські...».

(Це дуже важливий момент уроку. Аналіз вірша, по суті, є продовженням роботи з виховання навичок виразного читання. З'ясовуючи, як слід читати окремі рядки, чи аналізуючи, чому вони так прочитані, діти глибше усвідомлюють зміст твору).

Словникова робота.

Верховина — верхня частина чого-небудь (гори, дерева).

Плазуни — тварини, що пересуваються на животі, тобто плазують (змії, ящірки).

Робучий (робочий) — той, що живе за рахунок своєї праці, працьовитий.

Бесіда.

—Які враження, почуття викликає у вас ця поезія?

—Який настрій навіює вірш? Як його слід читати?

—Що відтворив поет? Який час доби він зобразив?

Словникова робота.

Пейзаж — опис природи.

За тематикою пейзажі поділяються на лісові, степові, гірські, морські.

Робота з ілюстраціями, на яких зображені різні види пейзажу.

Учитель. Ніч... Найзагадковіший час доби. Колись вважали, що саме вночі прокидаються привиди, перевертні, темні духи, чорні феї. Вночі люди боялись виходити надвір, тому що на небі немає давнього їх захисника — Сонця.

Але були і прихильники ночі. Багато творчих людей могли працювати тільки о цій порі дня, коли їм ніхто і ніщо не заважало, а природа, неперевершена вдень, вночі здавалась ще кращою через свою таємничість. Під м'яким світлом незрадливого місяця, що визирає з-за легкої хмаринки, вона відпочиває, лиш де-не-де потопуючи в чорній, густій п'їтьмі. Вночі разом із природою відпочивають і люди. Але іноді, коли ми відчуваємо у своїй свідомості поклик зірок, ми прокидаємось, відчиняємо вікно або виходимо на свіже повітря і вдихаємо його на повні легені. Нічний невидимий аромат пливе поряд із ніжними хмарами. У ньому змішані запах матіол — маленьких квіточок, трохи схожих на зірочки з неба, запах роси, яка діамантовими розсипами вкриває рослини, запах натруженого за день вітру, який іноді принесе звідкись легке відчуття диму, і запах ще чогось, що ми не можемо пригадати. Адже це ніч, тому має зберігатись загадка.

Алкман змальовує сон землі, води, флори і фауни. Зупинившись на одному з рядків, відчуваєш цю картину, немовби дихаєш нічним свіжим повітрям, із захопленням неначе бачиш гірський ландшафт, величні гори, хижий вітер височини.

Дослідницька робота.

—За допомогою яких художніх засобів поет створює образ природи?

—Найдіть приклади епітетів, уособлень.

Словесне малювання. Усно намалюйте картину, яку зобразив поету вірші, передайте свої враження і почуття від неї. Що ви почули і побачили?

Учитель. Вірш Алкмана вважають одним із перших поетичних пейзажів у світовій літературі. Поетичний опис природи навіює спокій та умиротворення. Поет використовує епітети, які допомагають відчути красу тихого вечора. Цей поетичний пейзаж нікого не залишає байдужим.

III. Закріплення вивченого матеріалу.

—Яку роль відіграє пейзаж у творах? (*Спонукає спостерігати і насолоджуватися красою природи, змальовує внутрішній стан споглядача*).

—Над чим замислюється людина, споглядаючи природу? (*Надзаконами буття, вічністю природи і швидкоплинністю людського життя*).

Метод «Мікрофон».

«Сьогодні на уроці я дізнався...»

IV. Домашнє завдання.

Виразно читати поезію Алкмана, відповідати на запитання підручника.

На вибір: намалювати ілюстрацію до вірша Алкмана або описати власні почуття від спостереження картин природи.